

Gospodar in gospodinja

LETO 1938

21. DECEMBRA

ŠTEV. 51

Kadar bomo snažili sadno drevje

Letošnje pozno jesensko in sedanje toplo zimsko vreme je kaj ugodno za snaženje, zlasti starejšega sadnega drevja. Nekoliko vlažen zrak, pa vendar vreme brez posebnih padavin je kakor nalašč za to delo. Ne zamudimo torej lepe prilike, ki je najbrž ne bo več pred koncem zime!

Večkrat je bilo že obdelano vprašanje, kako ravnajmo pri tem delu, da bomo dosegli popoln uspeh. Glavni namen snaženja je to, da odstranimo z drevesa vse, kar ovira njegovo rast, zdravje, rodovitnost in zlasti vse tisto, kar kvarno vpliva na kakovost pridelka. Pred očmi moramo imeti zlasti dvoje, in sicer: ureditev njegovega vrha (vejevja), da omogočimo čim lažji in popolnejši dostop zraka in sonca do vseh vej in pozneje do plodov; obenem pa skušamo doseči in uničiti vse tiste zajedavce, ki imajo svoja prezimovališča na sadnem drevju.

Poglejmo danes nekatere najštevilnejše teh zajedavcev, zlasti tiste, ki jih pazljivo oko lahko zapazi in ki se dajo pri snaženju bolj ali manj izlahka pokončati. Ti zajedavci so krvava ušica, razni kaparji, vrbar, razni zavrtlačji, lubadarji ali zalubniki, eve-tožer, listne ušice, glogov belin, zlatnica, prstaničar, gobavec in končno tudi jabolčni zavijač. To je lepa vrsta zajedalcev, ki jih nikjer ne manjka, ki jih pa povprečni sadjar še vse premalo pozna in zatira. Vsi ti prežive vso dolgo zimo izvečine na sadnem drevju skriti in otrpneli v raznih skrivališčih pod razpokano skorjo, pod mahom, sploh po deblu tja v zemljo do korenin, pa tudi po vejah in vejicah, do skrajnih koncev.

Krvavo uš, ki se nahaja samo po jablanah, je lahko poznati po beli, volni podobni prevlaki. Čez zimo se kaj rada spravi na skrajni spodnji konec debla, v zemljo h koreninam. Tjakaj je treba pogledati, ako opazimo na drevesu znake, da je bila čez poletje na njem. Kjerkoli jo najdemo, jo temeljito zatrimo s tem, da pomažemo dotična mesta z močno raztopino tobačnega izvlečka s pomočjo trdega čopiča.

Tudi kaparjeve ličinke prezimujejo ob deblu plitvo v zemlji. Tem laže pridemo do

živega spomladi, ko se napotijo po deblu v vrh. Veekako pa ob priliki, ko drevje snažimo, odrgnimo z debla in vej kapice, čeprav so ob tem letnem času prazne.

Vrbarja lahko najdemo, ko snažimo debla in opazimo luknjo v lubju, iz katere se melje žagovini podoben drobir. S primerno žico skušamo doseči ličinke in jo zmečkati kar v rovu ali pa potegniti iz njega.

Lubadarje ali zalubnike in zavrtlače spoznamo po drobnih luknjicah v lubju. V nevarnosti pred tem zajedavcem so posebno mlade jablane in hruške. Močno navrtano drevje se težko reši. Najbolje storimo, ako ga izkopljemo in takoj sežgemo. Nikdar pa ne smemo izkopenega drevja pustiti kje na kapu do pomladi, kajti ličinke se na pomlad preobrazijo v hroščke, ki izrože, da iznova navrtajo zdravo sadno drevje in zaležejo vanj novi zarod.

Cveložera dobro poznajo povsod. Mnogo tega škodljivca prezimuje v obliki hroščka v skrivališčih po deblu in debelejših vejah. Ako deblo in veje dobro osnažimo in trebež sežgemo, uničimo precej tega škodljivega zajedavca. Seveda popolnoma se ga na ta način ne iznebimo, ker ga mnogo prezimuje v zemlji pod drevjem, odkoder prileze na dan šele na spomlad.

Na enoletnih mladikah mlajših jablan in hrušk se nahaja zalega listnih ušic v obliki drobnih, črnih, amodniku podobnih jajčec, ki so na gosto trdno prilepljena na lubju. Vsako sumljivo drevo, zlasti pa tisto, ki je bilo minulo leto ušivo, je treba pazljivo pregledati in vse mladike, ki so posute z jajčeci, porezati in sežgati. Kdor se za to zalego čez zimo nič ne briga, bo imel takoj maja meseca vse ušivo drevje.

Štirje veliki škodljivci, katerih ličinke (gosenice) objedajo mlado zelenje sadnega drevja, so glogov belin, zlatnica, prstaničar in gobavec. Vsi štirje so metulji, katerih zalega prezimuje izključno na sad. drevju. Glogovega belina in zlatnico najdemo v pajčevinastih mešičkih na koncu vej, in sicer v obliki majhnih gosenic. V teh od daleč vidnih zapredkih čakajo prvega spo-

mladega zelenja. Trdožive so tako, da jih ne uniči noben mraz. Ob priliki, ko snažimo sadno drevje, porežimo zapredke z drevesnimi škarijami, ki jih nasadimo na dolg lahek kol in tako priredimo na poleg, da drobne vejice lahko režemo od tal. Ponekod imajo tudi posebne bakle na dolgih drogih, da zapredke od tal sežigajo. Ko zapredke odrezujemo, jih ne smemo pustiti po tleh, ampak jih je treba skrbno zbrati in sežgati.

Prstaničar prezimuje po drevju v jajčcih, ki so prav na gosto nalepljena okrog drobnih vejic v obliki prstana (odtod prstaničar). V vsakem takem »prstanu« je po več sto jajčec. Te zalege sicer ni tako lahko najti kakor zapredke glogovega belina, vendar pa pazljivo in vajeno oko najde tudi te malo vidne »prstane«. Zaležene vejice odrežemo in sežgemo.

Laže je najti zalego gobavca. Prezimuje tudi v obliki jajčec, zaleženih na kupčke, pokrit z neko dlakasto tvarino, tako da je

stvor od daleč podoben koščku kresilne gobice. Zalege ni lahko odstraniti, ker je trdno prilepljena na debelejših vejah ali celo na deblu. Najlaže jo uničimo, ako jo dobro zmočimo z arborinom ali pa s petrolejem.

Končno naj omenimo še zavijača, ki dela sadje črvivo. Tudi ta najhujši vseh sadnih zajedavcev prezimuje vsej deloma po deblih sadnega drevja v obliki ličinke (črva), zavite v bel mešiček. Te sicer niso tako očitne, da bi povsod naleteli na nje. Pri temeljitim snaženju debela in debelejših vej jih pa že zadenemo v strguljo ali s ščetjo in v najslabšem primeru pa s škropivom, s katerim obrižgamo vse drevo, potem ko smo ga osnažili.

Na sadnem drevju prezimujejo še razni drugi zajedavci živalskega, zlasti za rastlinskega (glivičastega) rodu, ki jih pa posameznih ne moremo iskati po drevju. Zadenemo jih samo s temeljitim zimskim škropljenjem z 8—10% raztopino arborina ali pa s 15—20% žvepleno-apneno brozgo. H.

Par migljajev za zimsko rejo kuncev

Da plamenitih kuncev ne boš redil v konjskem ali govejem hlevu, se razume samo ob sebi. Treba je zanje pravih kletk, ki so lahko narejene preprosto, a imeti morajo kot nujne pogoje: snažnost, prostornost, svetlobo in zrak. Najbolje je, da si ogledaš to reč pri kakem praktičnem kuncerejcu, ki se peča s to rečjo že mnogo let in posnemaš, kar vidiš dobrega.

Glede hrane niso kunci nič izbirični; zlasti poleti je prehrana zelo enostavna; saj je glavna krma med letom zelena trava, detelja in seno. Tudi pozimi ne dela posebnih skrbi. Paziti pa morate pri prehodu od poletnega k zimskemu krmljenju, kakor tudi na spomlad, ko se ta prehod obrne, da izpeljete ta prehod prav polagoma. Če začnete na zimo krmiti z mehko piščo, n. pr. kuhanim krompirjem ali olupki, s pšeničnimi otrobi, žitnim zdrobom, ne pokladajte teh dobro, zlasti mladičem ne, takoj v večji množini, pa naj bi jim šle še tako v slast. Prebavila še niso navajena na take slaščice, živalce bi začelo napenjati in za to prikaznijo ni daleč proč žena s koso. Tudi peso, korenje, repo je treba začeti pokladati z manjšimi kosci. Nikoli pa ne sme priti na kunčjo mizo nič zmrznjenega (repa, pesa), sicer se pojavi driska ali kak drugačna bolezen prebavil.

Samice, od katerih hočeš na pomlad zarod, krmi tako, da ne odebelé preveč (torej ne veliko krompirja in žita), sicer postanejo lene, srce pa od same maščobe tako ledeno-mrzlo, da ne marajo za samca, pa če bi jim dvorjani še tako imenitno. Mladim kuncem, pa primešaj k navadni hrani kake rudninske soli, n. pr. krmnega apna, da se jim ojačijo kosti, kot podlaga za celotni trup.

Poleg dobrega sena ali čedne listnate otave se zelo prikupiš kuncu, ako mu ponudiš pozimi nosljaj ovsu ali ječmena, če mogoče vsaj trikrat na teden. Če preostane v hiši kaka skorja od kruha, nesi jo v kunčji hlev! Saj veš, da so kunci iz rodu »glodalcev«, na skorji bodo vsaj malce zadovoljili svojemu nagonu. Če ni skorje, jim daj v zameno kosec lubnjate veje od drevesa, posebno od vrbe! Če si med letom nasušil kopriv, napraviš z njimi pozimi jedilni list še bolj pisan.

Ne pozabi dajati kuncem pozimi vode, pa ne mrzle! Če krmiš dvakrat na dan, je najbolje, da napajaš zvečer. Najprej daj kuncem žitno zrnje ali krušno skorjo, potem nalij v posodice nekoliko nagrete vode, nato pa še porcijo sena in — lahko noč!

Če imaš zajčarno (kunčji hlev) na prostem, pazi dobro, da ni v stenah pač no-

bene razpoke. Če je hlevac izpostavljen vetrovom, ga pozimi na debelo nastelji s slamo, da se živali lahko zarijejo vanjo. Da moraš tudi pozimi skrbeti za enago v kunčarni, ti ni treba šele zatrjevati.

Koliko kuncev boš redil čez zimo, je pač v prvi vrsti odvisno od zaloge krme, s katero razpolagaš. V prvi vrsti pridrži vse

tiste samice, ki so se že izkazale kot dobre matere. Na 10 samic pa moraš imeti enega samca, a prvovrstnega. Kje lahko dobiš kunce plemenitih pasem, to ti povedo, ako pišeš na uradništvu »Rejca malih živali« v Ljubljani, ali pa na uradništvu lista »Živalca« v Ljubljani. ovfr.

Kako smo čebelarili

Pri zadnjem našem čebelarskem razmišljanju smo se že pogovorili o nekaterih dobrih in slabih straneh našega letošnjega čebelarjenja. Govorili smo tudi o cenah medu in o sramoti, ki jo delajo temu žlahtnemu pridelku nekateri naši čebelarski tovariši, ki so ga prodajali po sramotnih cenah. Ni še dolgo preteklo od zadnjega članka, pa se že slišijo vesti, da bo kmalu medu primanjkovalo in naj čebelarji nikar ne tiščijo z njim na trg. Kdor je med ponujal in prodajal po nizkih cenah, se bo pač zdaj — kesal.

Letos nam je ajda na celi črti odpovedala. Računali smo v svojem navdušenju, ki nam ga je letošnja dobra spomladanska in poletna letina vzbudila v obupanih srcih, da bomo seveda tudi po ajdi — točili. Zato je le marsikdo bil v skrbeh za posodo, češ kam bo spravil še ajdovca, ko so posode že polne — no pa so bile skrbri odveč. Treba je bilo tu in tam celó precjé v žep poseči, da smo družine preskrbeli za zimo.

Iz tega dejstva, ki je marsikateremu čebelarju povzročilo znatno škodo, ker je svoj pridelek na pol zastojal ponujal, bi se bilo dobro kaj naučiti za bodoče. In ta nauk naj bi bil: vsi čebelarji sklenimo na podlagi letošnjih izkušenj, da v bodoče ne bomo nikdar več ponujali medenega pridelka pod ceno in s tem kvaili stalnost cene tudi svojim čebelarskim tovarišem.

Kako je bilo po ajdi? V našem listu smo opozarjali, da je treba družinam, ki so ostale na gozdnem težkem medu, dodati sladkorja toliko, da ga bodo imele za glavne zimske mesece. Upamo, da so čebelarji naša navodila upoštevali in svoji živalci dodali sladkorja, čeprav je bilo treba dodajati že pozno, ker denaturiranega sladkorja pravočasno ni bilo moči dobiti. Kdor je nasvet poslušal, bo lahko brez skrbi, čeprav bo zima huda in dolga. Kakor kaže sedaj ko to pišem, bo huda.

Letošnje milo jesensko vreme, ki je trajalo vse do srede decembra, je čebelam

zimski počitek precjé skrajšalo, saj so ob sončnih dneh, ki jih je bilo tudi nekaj, izletavale. Ta okolnost sicer nekoliko vpliva na porabo medu, ki je ob takem vremenu nekaj višja, vendar se s tem zima skrajša in nevarnost, da bi čebele, če so tudi bile zazimljene na slabšem medu — dobile zaradi dolge zime grižo, se je zmanjšala.

Kako smo zazimljali? To je važno vprašanje, ki je od njega odvisen naš čebelarski uspeh v bodočem letu. Tudi glede tega smo v »Domoljubu« svetovali našim bravcem. Rekli smo, naj se ozimujejo le dobre, močne družine z mladimi maticami; svetovali smo, da se mora vsaki družini v velikih panjih pustiti oz. dodati toliko zimske hrane, da bodo imele 10—12 kg, v kranjičih pa 8 do 10 kg. To smo priporočali zlasti našim kmečkim čebelarskim prijateljem, ki o tem niso bili morda dobro poučeni. Ali zdi se, da je vendarle marsikdo mislil, da sam to stvar bolje ve in je pustil nekaj — ali pa celó znatno manj, kakor smo zapisali. Če je to storil, je napak ravnal. Toda ni še vse izgubljeno; ko pregledujemo svoje delo v minulem letu, od katerega se poslavljamo, moramo imeti svoje oči istočasno uprte v bodoče leto: Kdor je jeseni mislil, da pretiravamo, naj posluša naš glas vsaj sedaj. Če imajo njegove družine medu (oz. sladkorja) kaj znatno pod zgoraj navedenimi številkami, naj v prvem toplem spomladanskem dnevu, ko bo toploter v senci kazal 10° C, panjem doda nekaj medu ali sladkorja, da jih reši siceršnjega pogina, ki jim preti.

Spet je eno leto našega čebelarskega dela za nami. Veselo in žalostno je bilo — vsevprek. Spomladi smo na vse pretege tarnali, junija smo pa že hudó pokonci hodili, a septembra smo klobuk, ki smo ga prej postrani nosili, spet temeljito naravnali. Je pač skoraj vedno tako pri čebelarstvu. Kdor ne zna potrpeti in tudi nekaj žrtvovati, naj ta posel raje opusti. Mi vsi pravi čebelarji, ki imamo svojo drobno živalco radi tudi, ko ji je treba dodajati, smo tega vajeni. Z le-

tošnjim letom smo kar zadovoljni — čeprav nič ne tajimo, da bi bilo lahko še mnogo boljše: smo pač skromni ljudje!

Za prihodnje leto pa želimo svojim prijateljem okrog »Domoljuba«, da bi sv. Ambrož z obema očesoma pogledal na svoje zveste (leto je samo z enim!) in da bi odprl

po dolgih letih za kak mesec ali dva medene vire hoje. Pa naj bo tako ali tako, svojim čebelicam ostanemo zvesti v dobrih in hudih časih, ker nam tako velevajo naša čebelarstva srca, brez katerih pač ni in ne more biti pravih, pristnih čebelarjev.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Izdelovanje božičnega peciva

Vse dobrote, ki jih nameravamo prinesiti na božično mizo, lahko napravimo bolj praznične, lepe in vabljive, posebno pa še pecivo, ki ga spečemo za sveti večer in druge božične dni. Okrasimo ga lahko prav na božičen način in naredimo s tem veliko veselja malim in velikim. Če si utrgamo nekaj uric časa, napečemo doma za malo denarja zelo lepo in praznikom primerno pecivo, ki ne zaostaja za kupljenim. Uporabimo ga lahko na različne načine: kjer nimajo drevesca, zavije gospodinja nekaj takega peciva v prozoren papir (celofan) in poveže s trakom pa dobi zelo lepa darila za svoje in druge otroke, ki bi jih rada razveselila. Druga bo obesila te božične piškotke na smrečico, tretja pa jih bo naložila v stekleno skledo ali v košarico in jo prinesla k božičnemu čaju za vso družino in morebitne goste. Lična, morda doma spletena, ne pregloboka košarica, ki ji ročaj prevežemo z lepo pentljo, je prav primerna posoda za božično pecivo. Zložimo ga vanjo že prej in postrežemo z njim vselej kar iz košarice. Ta način je manj običajen, zato pa bolj prazničen.

Kakor z drugimi pripravami za praznike, tako tudi s peko peciva ne smemo preveč odlašati. Posebno nekatere vrste so boljše, če jih spečemo bolj zgodaj, n. pr. medeno in sadno pecivo. Če so doma večje deklice, nam pri takem delu radi pomagajo, pa tudi dečki imajo dostikrat veselje s kuho, peko in drugimi gospodinjstvenimi opravili. Še malčki nočejo takrat iz kuhinje, ako se pojavljajo na kuhinjski mizi čarobni božični piškotki v obliki smrečic, zvezd, angelčkov, živali, venčkov itd.

Če nam je mogoče, si za izrezovanje božičnega peciva nabavimo nekaj oblik, ki predstavljajo osebe, živali in reči, ki se tičejo božiča. Dobimo jih vseh vrst; izbiramo prej naštetih ter druge kakor zvončke, ka-

mele, kravice, osličke, zvezdo repatico, luno itd. Take oblike nam ostanejo za leta in leta ter se nam tako priljubijo, da imamo izdelke iz njih raje kot kdovekakšne drage kupljene slaščice in okraske. Da gre izrezovanje hitreje izpod rok, se naproday tudi oblike, ki se jih drži več skupaj, da z enim samim pritiskom v testo izrečemo 6 do 10 ali še več različnih kosov peciva.

Izberemo vrsto testa, ki jo navadno delamo, ali pa poizkusimo kakšen nov kuhinjski zapis. Navadno napravimo dve vrsti testa, in sicer za nekatere oblike medeno, za druge krhko, iz katerega pečemo običajne kekse. Oboje je poceni in ne daje niti posebnega dela. Iz nepretankega testa izrežemo oblike in jih previdno naložimo na pekač, da jim ne pokvarimo oblike; nato jih lepo rumeno spečemo. Sedaj nas pa čaka najprijetnejše delo, ko ohlajene piškote prav božično okrasimo. Najprej jih prevlečemo z belim, nekatere morda s svetlobarvnim ledom. Potem jih ozaljšamo z drobnimi izdelki iz sladkorja v vseh barvah, z drobnimi srebrnimi kroglicami in z drobci čokolade. Vse te okraske dobimo prav poceni naproday v trgovini s sladkornimi izdelki. Nekatere nadomestimo lahko z navadnim kristalnim sladkorjem, ki ga sami pobarvamo v svetlo rožnati zeleni ali rdeči barvi. Seveda moramo kupiti v ta namen posebno barvo za pecivo, ki je neškodljiva. Potrebujemo jo zelo, zelo malo, ker je jako izdatna.

Posamezne vrste peciva, ki smo jih oblikovali, takoj, preden se led strdi, okrasimo takole: smrečice posujemo z zelenim drobnim sladkorjem; na konec vsake veje pa prilepimo srebrno kroglico.

Angela okrasimo z večbarvnim sladkorjem (v nežnih barvah), peruti pa obložimo na robu s srebrnim sladkorjem, tudi v roko mu damo tako kroglico. Podobno okrasimo zvezde. Venčke iz bodičja napravimo tako, da iz testa izrežemo z okroglimi obodci (kot za krofe) obročke in jih še pred pečenjem obložimo z zelenimi listi in rdečimi jagodami. Zelene liste izrežemo iz posladkor-

jenega fižola ali angelike, koščki posladkorejene češnje za predstavljajo rdeče jagode tega grmičja. Nato jih spečemo kot ponavadi. Mesec dobi živo oko, živalice iz medenega peciva pa pobrizgamo z večbarvnim beljakovim ledom, da postanejo bolj izrazite in žive.

H. Š.

Naši mali

Jožek

Pri Ruparjevih je bila tisto jutro prava nevihta. Osemletnemu Jožku se je spet primerila nezgoda, da je ponoči zmočil posteljo. Ze vse jutro je preplašen stopal okoli in se izogibal matere. Ko pa je le-ta šla v sobo postiljat, se je zgrudil na stol in nemo pričakoval, kdaj bo izbruhnilo. In res se je kmalu zaslišalo zmerjanje iz sobe in mati je vsa v jezi privihrala v kuhinjo in se spravila nad fantiča. Pošteno mu jih je napovedala, ga zmerjala s svinjo in samo sebe milovala, da ima takega sina. Pol leta je imela mir pred to nadlogo, no, zdaj pa se spet začelo. Mar fant ni že dosti velik, da bi se tega odvadil, saj bo že skoraj cel hlapec? Fant je nemo čepel v svojem kotu, ni žugnil besedice, še oči ni upal dvigniti, le v velikem sramu je pričakoval, kdaj bo začelo po njem padati. Pa ni padalo. Ko je stresla svojo prvo jezo, si je mati obrisala oči in tiho odšla nazaj na delo. Jožku pa so se vsule debele solze po licih.

Jožko je spadal med one otroke, ki stalno močijo posteljo. Kot dveleten deček se je sicer že navadil na snago, v četrtem letu pa se je spet pojavila pri njem slabost in prav zdaj do osmega leta se tega še ni odvadil. Starši so poskušali vse, da bi ga odvadili, z lepo in z grdo. Postili so ga, mu odtegovali njegove najljubše jedi, tarnali in ga bili, pa vse zastonj. Včasih je šlo ekozi tedne vse dobro in starši so se že oddahnili in upali v boljše čase, tudi Jožek sam je mislil, da je rešen te more, ki mu je grenila vso mladost. Potem pa je prišla spet noč, kakor pravkar minula, in ves up staršev in otroka je šel po vodi.

Vzroki, zakaj nekateri otroci posteljo močijo, so silno različni. Kdor se hoče proti tej razvadi — ali kakor bi še bolje rekli, tej bolezni — boriti z uspehom, mora dobro proučiti vse te vzroke in še posebej starost, značaj, duševno razpoloženje ne srečnega otroka upoštevati. Posebnega pravila, po katerem bi se lahko ravnali v vseh primerih, ni.

V splošnem navajamo otroka že koncem prvega leta na to, da ne moči postelje. Ka-

kor se otrok privadi, da ne kriči brez potrebe, da je le ob določenih časih, da se pusti umivati, kopati in brisati, prav tako se ob potrpežljivi skrbi staršev navadi tudi na to, da postelje ne moči.

Če pa se otrok do svojega drugega leta ne navadi, mora tličati zadaj kak vzrok. Ali so starši zanemarili svojo dolžnost, ali je otrok telesno slabo razvit, ali pa je splošna vzgoja, zlasti vzgoja volje pomanjkljiva. Prirojene lastnosti, ki otroku branijo, da bi se vdal v družabni red, da bi se podvrgel vsem onim majhnim navadam in zahtevam, ki jih sodobno življenje od vsakogar, tudi od otroka, že zahteva, mu tudi branijo, da ne more obvladati puščanja vode. Znanost je tudi dognala nekaj vzrokov, ki to obvladaje otežujejo. Ali je mehur preobremenjen, otrok preveč pije, ali je prepovedane jedi tik, preden gre v posteljo, morda otrok nima blizu prilike, da bi se izpraznil, ali zelo trdo spi, da ga tudi pritisk v mehurju ne zbudi, ali če je le-ta premalo občutljiv, pa se lahko zgodi, da se mehur sprazni v spanju. Tudi splošna visoka živčna napetost lahko povzroči močenje. Pa tudi splošna delavnost notranjih žlez in mraz lahko to napako pospešuje. Prav tako zapade otrok ponovno v to napako po raznih boleznih, zlasti nekaterih nalezljivih. Zato so poskušali vse te vzroke razdeliti na tri dele: v samo telesne, v duševne, ki izvirajo iz duševne zaostalosti, in take, ki imajo za vzrok le pomanjkanje volje, in po tem smatrati močenje za razvado, bolezen, ki potrebuje zdravniške nege, ali pa napako, ki zasluži samo palice.

Vendar pa je vsaka taka enostranska opredelitev navadno napačna in iz te izvirajoč postopek ne rodi željenega uspeha. Skoraj pri vsakem otroku s to napako so vzroki navadno telesnega in duševnega izvora hkrati. In zahtevajo prav tako zdravniške, kakor tudi vzgojne skrbi.

Uspeh pa je navadno odvisen od tega, če tako starši kakor tudi otrok sam verjame v to, da se bo zdravljenje posrečilo. Če otrok sam nad seboj obupuje, se te navade ne bo zlepa znebil, ker pač manjka v njem volje, ki je prvi pogon za ozdravljenje.

Otroka mora prevzeti vera, da se bo nekega dne te napake odvadil. To vero morajo v otroku starši vedno gojiti in ga vzpodbujati. S hudimi besedami, zmerjanjem in zaničevanjem ne bodo nič dosegli, navadno se bo ob takem postopku zlo le še povečalo. Če je bolezen kriva, je treba

otroka ozdraviti in ga okrepiti, če pa je volja pomanjkljiva in če prevladuje v otroku prepričanje manjvrednosti, je treba v njem okrepiti samozavest in moč volje. Le redki so otroci, pri katerih se ta napaka ne bi mogla ozdraviti. Navadno se otrok znebi te nadloge, kakor hitro se zave svoje vrednosti in ga prešine skrb in trdna volja, da se te napake znebi. Tedaj ne bo hodil zvečer brezskrbno v posteljo. Misel, da se mora pravočasno zbuditi, bo šla podzvestno z njim v posteljo in ga bo ponoči pravočasno zbudila. Morda bo zaradi tega spočetka bolj slabo spal. Toda kmalu se bo privadil in bo tudi v spanju samega sebe obvladal. Seveda pa zahteva to silne potrpežljivosti in zopet potrpežljivosti.

KUHINJA

Rozinov nadev za fino potico! Vzhajano boljše testo razvaljamo za mazinec na debelo. Razvaljano testo namažem z nadevom, ki sem ga takole pripravila: Najprej mešam 12 dkg surovega masla s tremi rumenjaki; mešanici dodam dve žlici sladke in dve žlici kisle smetane, limoninih lupinic in nazadnje sneg treh beljakov. Ko je nadev enakomerno namazan po testu, potreseš površino z 42 dkg v rumu namočenih rozin (rozine eno uro prej namočim, da se napoje z rumovo armo). Po rozinah potreseš 7 dkg sladkorja, 7 dkg olupljenih in na podolgaste rezine zrezanih mandeljev, 5 dkg drobno zrezanega citronata in pest kifeljčkovih drobtin. Potico zvijem trdo skupaj, jo denem v dobro pomazano kozico, poltačim k posodi, na par mestih nabodem z nožem in pustim, da dobro vzide. Potem potico spečem v pečici ali peči. Pečem jo dobro uro.

Orehov nadev za bolj navadno potico. Bolj preprosto testo razvaljam za prst na debelo in namažem s sledečim nadevom: 40 dkg zmletih orehov poparim s sladko smetano ali z mlekom, dodam limoninih lupinic in ščep gvirca. Namazano testo potreseš s pestjo suhih orehov, s pestjo sladkorja in s pestjo drobtin. Testo zvijem, denem v kozico in shajano spečem. Namesto z mlekom poparim orehe lahko z medom. Za pol litra zmletih orehov rabim pol kilograma medu. Medena potica je boljša, če jo nekaj dni stara. Dobra se ohrani v zimskem času tudi 14 dni.

Janeževi krofki. 14 dkg surovega masla mešam s 5 rumenjaki, dodam en in pol dkg shajanega kvasa, dve žlici sladke sme-

tane, malo soli in toliko moke, da je testo rahlo kot za žličnike. Testo dobro stepem in pustim, da vzide. Vzhajano testo devam z žlico na dobro z maslom pomazano pekačo, majhne kupčke. Te kupčke potreseš s stolčenim janežem, kateremu primešam sladkor in spečem v pečici. K čaju dam lahko gorke, pa tudi mrzle.

DOMAČA LEKARNA

Namesto da bi kupovali draga mazila, si pomagajmo s tem, kar je doma. Če se nateš s starim salom po dvakrat na teden, odleže posebno starim ljudem. Spomnadi namoči rdeči kostanjev cvet v žganju in nato s kurjim peresom namaži boleče vroče ude. Včasih so spletale ženske svoje lase v volnene nogavice in te so grele noge in jih varovale bolezni. Za udnične so izdelovali prej nogavice iz pasje dlake in iz gozdne preje. (Iz smrekovih in borovih iglic.) Tudi za zdravilne kopeli je na kmetih preskrbljeno: senoeno murvo, smrekove vršičke in vejice, pšenične otrobe imajo povsod. Gospa se je peljala iz Ljubljane v Pariz, da jo ozdravijo tamošnji zdravniki udnice. Tam so jo kopali v otrobovi kopeli in je res ozdravela. Kdor se ne more kopati, se naj pa umiva vsak dan z gorko izkuho mrve ali otrobov. Lahko se zdravimo tudi s suhimi vročimi otrobi. Devamo obkladke ali vtaknemo bolne noge v škaf, poln vročih otrobov. Seveda niso otrobi potem za pičo. Temu pomaga pač to, onemu kaj drugega. Utiranje tinkture smrekovih vršičkov ali lanenega ali konopljinega olja dene zelo dobro. Eni si pomagajo z obliži, drugi s sopro. Eni se drgnejo s flanelo, ki je bila prekažena z brinjevim dimom, drugi si narežejo česna in si nasujejo v obutev brinjevih jagod. Kuharica, ki je bila že skoraj hroma, si je segrela vrečo bukovega pepela in je ležala na njem. Druga kuharica, že sključena, si je opomogla z mazilom iz lavorjevih zrn in listov, čebule, terpeninovnega olja, majarona, česna, čebule, voska in masti. Po tem nagibu se ji je naredil mehur in je izteklo veliko voje. Tudi petrolej je nekaterim pomagal. Ni pa za občutljivo meso, ker naredi hude bolečine; koža se odpre in se ne pozdravi rada. Kdor je podvržen udnici, se mora varovati prehlada, mokrih tal in mokre obutve, vlažnega stanovanja in vlažne postelje. In tu je nekaj, kar je potrebno, pa ni v navadi: posteljino je treba vsak dan presušiti. Segrevati z ogrejalnico ne pomaga toliko; postelja se pač segreje, a se ne osuši; tista strupena vlaga je še vedno v njej in ti leze v kosti. Prej je bilo bolje, ko so bile v navadi plevnice ali seno. To so zamenjali vsako leto. Posebno za plevnice so rekli, da vlečejo

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

g Kranj. Na redni ponedeljski sejem so prignali 42 volov (prodali 29), 25 krav (13), 4 teleta (2) in 1 telico (1) ter 84 prašičev (52). Cene: voli I. vrste 6 din, II. 5.50, III. 5; telice I. 5.75, II. 5.25, III. 4.75; krave I. 5.25, II. 4.75, III. 4.25; teleta I. 7.50, II. 6.50; prašiči pršutarji 8.50—9.50, špeharji 10.50 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski od 7—8 tednov 145—290 din komad. Surove kože, goveje 8—11, telečje 11, svinjske 6—8 din za 1 kg.

g Dobropolje. Na semanji dan 5. 12. so plačevali živino takole: voli I. vrste 5.50 din, II. 4.75—5.25, III. 4.25—4.75; telice 4—4.75, krave 3.75—4.50, klobasarice 3—3.50, teleta 6—7 din za 1 kg žive teže. Mladi prašički 140—170 din komad.

g Brežice. V zadnjem času poročajo o naslednjih živinskih cenah: voli I. vrste 5.50, II. 4.50, III. 3.50; telice I. 4.50, II. 4, III. 3; krave I. 4, II. 3.50, III. 2; teleta I. 5.50, II. 4.50; prašiči špeharji 9, pršutarji 8 din za 1 kg žive teže. Surove kože, goveje 8, telečje 12, svinjske 4 din za 1 kg.

g Maribor. Živina je imela v zadnjih tednih sledeče cene: voli II. vrste 4 din, III. 3; telice I. 4, II. 3.50, III. 3; krave II. 3, III. 2; teleta I. 6, II. 5; prašiči špeharji 7, pršutarji 6 din za 1 kg žive teže. Surove kože, goveje 14, telečje 18, svinjske 12 din za 1 kg.

g Ptuj. Na svinjski sejem 14. dec. so pripeljali 130 glav, prodali pa 55. Cene: debele svinje 8—8.50 din, pršutarji 7.25—7.75, plemenske svinje 7—7.25 din za 1 kg žive teže. Prasci od 6 do 12 tednov 50 do 135 din kom.

g Ljutomer. Poročajo o naslednjih cenah goveje živine: voli II. vrste 4.50; telice I. 4.50, II. 4, III. 3.50; krave I. 4, II. 3.50, III. 2.50; teleta I. 6, II. 5; prašiči špeharji 7—8, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10, telečje 12, svinjske 10 din za 1 kg.

CENE

g Brežice. Pšenica za 100 kg 150 din, ječmen 140, rž 145, oves 150, koruza 115, fižol 225, krompir 80; krma: lucerna 70, seno 55, slama 25 din za 100 kg. Jabolka I. 3.50—4, II. 3 din za 1 kg. Svinjska mast 20, mleko 1.50 din za 1 l, vnilo finejše kvalitete na debelo 7, navadno vino 4.50 din za 1 l.

g Kranj. Pšenica (v vrečah po 50—75 kg) 1.90 din za 1 kg, ječmen 1.85, rž 1.85, oves

1.75, koruza 1.50, fižol 2.50—3; krompir 0.50—1, lucerna (seme) 19, seno 0.80, slama 0.50. Volna, neoprana 24—26, oprana 34—36, čisti med 22—24 din za 1 kg.

g Maribor. Pšenica 1 kg 1.60 din, ječmen 1.40, rž 1.60, oves 1.60, koruza 1.50, fižol 1.50, krompir 0.70, seno 0.70, slama 0.30; jabolka I. 3.50, II. 3 din za 1 kg. Vino kvalitetno na debelo 7 din, navadno 5 din za 1 l. Čisti med 16 din za 1 kg.

g Ljutomer. Pšenica 1 kg 1.50 din, ječmen 1.15, rž 1.25, oves 1.40, koruza 1, fižol 1.50—2.50, krompir 0.55; seno 100 kg 40 din, slama 25 dini. Jabolka I. 4, II. 3, III. 2 din za 1 kg. Vino, navadno, mešano, na debelo 4 do 5 din, finejše, sortirano 5—7 din za 1 l.

LJUBLJANSKI TRG

g Cene mesa: govedina 1 kg 8—14 din, jezik 14—16, vampi 8, pljuča 6, jetra 10—12, ledvice 12—14, možgani 18—20, loj 6; telatna 12—16, jetra 18—20, pljuča 10—12, možgani 20—24, ledvice 14—16; svinjina 14—18, pljuča 8, jetra 12—14, ledvice 18—20, glava 6, parklji 5, domača slanina 16, hrvaška slanina 17, domače salo 17, hrvaško 18, mast 20, šunka (sveža) 22—24, prekajeno meso 16—20, jezik 18—20 za 1 kg. — Meso drobnice: koštrunovo 8—10, jagnjetina 12—14, kozličevina 16—18 din.

g Perutnina: piščanec kom. 12—18 din, zaklan 1 kg 24 din; kokoš kom. 20—30, zaklana 1 ko 20; petelin kom. 18—26, zaklan 1 kg 20; raca kom. 26—30, zakl. 1 kg 22—24; gos kom. 35—50, zakl. 1 kg 24—26, golob kom. 3—5, domači zajec kom. 12—20, kapun 30—40 din komad.

g Mlevski izdelki: moka št. 0 1 kg 2.90—3.20 din, št. 2 2.70—3, št. 4 2.50—2.80, št. 6 2.30—2.60, kaša 3—3.30, ješprenj 2.90—3.25, ješprenček 4.20—7, otrobi 1.30—1.55, koruzna moka 1.90—2.10, koruzni zдроб 2.25, pšenični zдроб 3.30, ajdova moka I. 5, II. 4, ržena moka 2.90—3.20 din za 1 kg.

SEJMI

27. dec.: gov. in kram. Radeče pri Zidanem mostu, svinj. Dol. Lendava. — 28. dec.: živ. in kram. Dob. pri Kamniku. — 29. dec.: živ. in kram. Mirna peč, Rakek. — 31. dec.: živ. in kram. Kočevje, Zagorje ob Savi.

PRAVNI NASVETI

Dva uničena zakona. F. L. V. - Poročena žena je zapustila moža in otroka ter se združila s poročenim možem, ki je pustil ženo in tri otroke. Vprašate, kako bi zapuščena zakonca zopet dobila mater, odnosno očeta za svoje otroke in kakšna kazen jih lahko doleti. — Mož, ki ga je zapustila žena, lahko zahteva pri okrajnem sodišču, da sodišče naloži ženi povratek k možu, in če se ona temu brani, sme sodišče povratek tudi prisilno izvesti. Če živita oba prešuštnika skupaj in s tem zbujata javno pohujšanje, potem je dolžna politično upravna oblast prve stopnje, da tak divji zakon razžene. Prijavo za to lahko napravi domača občina, tudi tretja oseba ali pa prizadeta zakonca. Vsek izmed zapuščenih zakoncev pa ima tudi pravico, da toži svojega nezvestega zakonskega druga in njegovega druga zaradi prešuštva po § 292 k. z. Kazen za prešuštvo je zapretna z zaporom do enega leta in sodijo o tem deliktu okrajna sodišča. Tožbo je treba vložiti v teku 3 mesecev od storjenega dejanja, ki se pa, če prešuštnika skupno živita, iz dneva v dan ponavlja. Odmera kazni zavisi od posameznega primera, in lahko sodišče obsodi moža na višjo kazen kot ženo ali pa tudi obratno.

Pametnejši odneha. B. J. G. - Ko ste orali, je pritekel sosed nad vas, razjarjen in togoten, da ste mu preorali mejo. Grozil vam je s preklinjanjem in celo z ubojem. Vi ste poklicali občinski ogled in moške so ugotovili, da je meja v redu in nepreorana. Vprašate, kdo je dolžan plačati stroške ogleda, ki jih je občina naložila vsakemu po polovici. Kajti s tem niste zadovoljni in hočete zadevo izročiti advokatu, ker vam je nasprotnik grozil. — Tisti, ki predlaga občinski ogled, je dolžan trpeti tudi vse stroške. Občina je v danem primeru modro storila, da jih je delila. Pač pa vam odsvetujemo nadaljnje tožarjenje. Z grožnjami in preklinjanjem je sosed bržčas zagrešil žaljenje časti. Sami pravite, da te bil razjarjen in togoten. Morda ste mu tudi vi kaj žaljivega odvrnili. Pametneje je, da se pobotata doma, morda s posredovanjem kakega občinskega moža, (in vsi trije popijete v znak sprave liter vina) kot pa, da iščete pravico pri sodišču, da plačate kolke in druge stroške ter izgubljate čas s hojo na sodišče, ker ne veste kako bo pravda izpadla in kdo bo plačal končno stroške, o katerih sami veste, da se jih kaj hitro nabere za celega teleta.

Zamenjava sveta. B. J. G. - Pred 10 leti ste se s sosedom pogodili tako, da vam je dal pri vaši hiši nekaj sveta, da ste mogli postaviti lesen podpornik. Zato ste mu pa na drugem mestu odstopili nekaj sveta. Sedaj vam dela pri strehi škodo sosedovo drevo, katerega sosed noče obsekati. Od vas celo zahteva, da morate podpornik odstra-

niti od svoječasno zamenjanega sveta. — Poskrbite, da bodo meje zamenjanega sveta čim prej tudi v mapi izvedene. Ker gre za malenkostno ploskev, prijavite pri občini to kot ureditev meje, da bo pri prihodnjem uradnem poslovanju geometer zarisal spreminjeno mejo. Sosed ni upravičen zahtevati vrnitve zamenjanega sveta, vi pa lahko sami obsekate sosedovo drevo, v kolikor segajo veje v vaš zračni prostor. Svetujemo vam mirno ureditev tega spora, sicer vam sosed drugod lahko ponagaja.

Sporno zemljišče. J. A. C. - Vaš mejaš je pred 30 leti kupil travnik, ki ga ima ograjenega. Poleg travnika je vaš gozd. Zemljemerec je ugotovil, da je po mapi del travnika, ki ga uživa sosed, vaš. Vi ste že enkrat plot podrl in zahtevali, da vam sosed dotični del travnika prepusti. Sosed pa noče o tem ničesar slišati in trdi, da je zemljišče kupil do plota, onega dela pa tudi noče prepustiti na sebe. — Vprašate, kako bi mapo popravili, ako že ne morete prisiliti sosedu, da se drži meje, ki jo kaže mapa. — Mapa ni vedno merodajna za mejo. Če sosed uživa 30 let travnik do plota, je s tem to zemljišče priposesstvoval, če je bilo prej vaše, odnos last vaših prednikov. Zaradi tega ima pravico, da vsak čas zahteva od vas, da mu dovolite prepis priposesstovanega zemljišča na svoje ime. Če pa tega nečete storiti in vi priposesstvanje priznate, mu izdajte odpisno dovoljenje in ga pozovite, da se odpiše priposesstovani del na njega. Če ne bo šlo drugače, bo treba sodnega postopka. Stroške bo pač nosil tisti, ki bo zgubil tožbo. Če pa se zlepa pogovorita, bo pa pravično, da prepisne stroške in takse plača sosed, ker se bo prepis izvršil v njegovo korist.

Razširjenje ceste. T. J. - Že lansko leto so vam vzeli zaradi razširjenja ceste skozi vašo vas en meter širok pas zemljišča. Higienški zavod pa je sedaj odredil kanalizacijo in zopet hočejo od vas en meter zemljišča, toda na drugi strani, kjer imate zasajeno sadno drevje. Vprašate, ali ste dolžni odstopiti tisti del zemljišča, ki je zasajeno s sadnim drevjem, ko bi se lahko cesta tudi v drugo stran lahko razširila, kjer imate njivo. — Težko vam je točno odgovoriti, ker ne poznamo krajevnih razmer. Cesta se mora pač razširiti v tisto stran, kjer je to za cesto bolj prikladno in da ne dela cesta nepotrebnih ovinkov. Zato se pač zmenite s cestno upravo, ki bo gotovo upoštevala vaše upravičene želje. Pripominjamo, da imate pravico zahtevati primerno odškodnino za odstopljeno zemljišče.

Orožniška preiskava. J. K. - Vprašate ali sme orožnik domačega človeka na samotnem kraju preiskavati. — Sumljive osebe smejo varnostni organi preiskati. Praviloma priostvujeta vsaki preiskavi tudi dve priči. Če je pa stvar nujna, orožnike ne bo ničesar zagrešilo, ako vas je preiskal brez prisotnosti priči, ki jih morda ni bilo na razpolago.